

Det grenseløse nord

Linschotens nordenkart fra 1601

Nordenkartet fra Jan Huygen van Linschotens reisebeskrivelse
Voyage ofte Schipvaert, 1601
Eier: Nasjonalbiblioteket

Frem til 1751 var det ingen faste, avklarte landegrensler i Nord-Skandinavia. Gjennom flere hundre år hadde både Danmark-Norge, Sverige og Russland gjort krav på Finnmark. På gamle kart varierer det derfor både hvor stort Finnmark er, og hvordan det er fremstilt; som en del av én av disse tre nasjonene, eller som et selvstendig område, slik vi ser på dette kartet. De stiplede grensene viser at området formelt sett ikke tilhørte noe land.

Før landegrensene ble avklart, hadde den samiske inndelingen i siidaer – kollektiver som hevder, utnytter og forvalter rettighetene i et område – vært det nærmeste man kom grenser på Nordkalotten. Likevel ble innbyggerne i enkelte områder innkrevd skatt fra tre nasjoner.

Med grensetraktaten av 1751 kom også et tillegg, nemlig Lappekodisillen – «Samenes Magna Charta» – nettopp for å avklare rettssituasjonen for samene som bodde i området. Den nederlandske karttegneren Jan Huygen van Linschoten, som har tegnet kartet over, visste at samene holdt til i området, selv om hans plassering av «Lapland» var noe unøyaktig.

Med dagens nasjonale grenser strekker det tradisjonelle samiske landområdet, Sápmi, seg over fire nasjoner: Norge, Sverige, Finland og Russland. Og den samiske befolkningen bor spredt i alle disse landene – i by og bygd, fra nord til sør.

